

Manifestul ecologist al revistei „L'Express”:

„Pentru apărarea planetei”

Printr-o inițiativă publicistică demnă de toată lauda și pe măsura prestigiului de care se bucură, hebdomadatul francez L'Express a realizat, la sfârșitul anului trecut, o amplă anchetă printre cititorii săi (via internet) pe tema urgențelor ecologice actuale. Pornind de la cele circa 500 de idei astfel formulate (de peste 10.000 de cititori), s-a redactat Manifestul revistei, intitulat “Pour préserver la planète”, cuprinzând 25 de propuneri, care au fost trimise spre luare aminte principalilor candidați la alegerile prezidențiale ce vor avea loc în Franța, primăvara viitoare.

Grupate pe șase domenii: politică internațională, echipament-consum, schimbare, sensibilizare, cercetare, transport-energie și agricultură, propunerile respective se constituie într-un veritabil proiect de anvergură, menit să permită depășirea impactului ecoclimatic actual și să deschidă perspectivele unei veritabile dezvoltări durabile. Inspirare din demersuri tot mai numeroase, precum

Pactul ecologic al lui N. Hulot, asemenea ideii ne arată formarea în țările occidentale în general, și în Franța în special, a unei conștiințe ecologice active, deopotrivă colectivă și individuală, care își revendică, tot mai energic, dreptul la recunoaștere publică în toate domeniile. În același timp, participanții la dezbateri acoperă practic toate sferle societății: de la parlamentari naționali și europeni, miniștri, membri ai Consiliului de Stat, la ziariști, actori, reprezentanți ai societății civile și până la simplii... internați! Așa, de exemplu, ideea creării unui drept mondial al mediului a fost sugerată de H. Désir, vicepreședinte al grupului socialist din Parlamentul european; cea vizând recunoașterea dreptului ONU de a interveni în caz de dezastru ecologic aparține actorului Ph. Torrenton; cunoașterea de către fiecare a cantității de gaz carbonic pe care o degajă a fost formulată de profesorul J. Attali, fostul consilier al președintelui F. Mitterand, iar dezvoltarea piețelor de cote individuale de CO2 a fost prezentată de D. Perben, ministrul transporturilor,

echipamentului și turismului maritim. Deplasând centrul atenției de la personalități spre conținutul propunerilor, remarcăm, printre altele, pe cele vizând: stabilirea, la nivel național, a unui clasament al comunelor și orașelor după criterii ecologice; instituirea unui “minut de informare cotidiană” la TV și a unui serviciu național ecologic, ori sporirea puterilor asociațiilor ecologiste. În plan fiscal se cuvin menționate, în spiritul devisei “pentru o taxare mai justă ecologic”, propunerile privind aplicarea unei fiscalități mai favorabile pentru mecenatul environmental, a unei redevențe pentru camioane și stabilirea unei vignete “verzi” pentru automobile; măsurile de ordin economic vizează, de exemplu, dezvoltarea energiilor regenerabile sau reducerea utilizării de pesticide în agricultură.

Asemenea propuneri ne arată cel puțin că ecologia a devenit, în lumea civilizată, o preocupare și tinde să ajungă și o realitate majoră.

Diplomația verde

Aderarea la UE, începând cu 1 ianuarie 2007, înseamnă pentru România nu numai accesul la un proiect economic și politic subregional, integrat, ci și participarea la un model nou, globalizant de abordare și soluționare a problematicii ecologice. În acest context, “Europa celor 25” și-a asumat rolul de lider mondial în promovarea obiectivelor ambientale globale și a devenit principala “forță motrice” în stabilirea unui sistem multilateral operațional privind protecția mediului. Tradiția umanistă și renescentistă a Europei își adaugă astfel ecologismul ca pe un nou umanism, în cadrul unei ecosofii post-moderne, pe calea unei “revoluții ecologice” (după cea agricolă și cea industrială).

Inițiative vest-europene, precum crearea unei Organizații mondiale pentru mediu (prin transformarea Programului ONU pentru mediu-UNEP-), care să confere o structură corespunzătoare de gestionare a mizei ecologice ori un Kyoto Plus și sistemul de comercializare a drepturilor de emisii globalizat (prin care principiul democratic “one man, one vote” să fie aplicabil la climă), capabil să limiteze emisiile de GES la un nivel tolerabil, își pun definitiv amprenta asupra cooperării mondiale în domeniu.

În același timp, reculul progresiv al principiului suveranității, în favoarea celui al subsidiarității și cooperării între parteneri diverși, permite țărilor europene să preconizeze, mai ușor decât altele, trecerea la o gestiune multilaterală a problemelor ecologice globale. Mai mult decât atât, pe această cale se formulează un răspuns propriu, se propune un proiect european la mondializarea neoliberală, în care protecția mediului are un rol definitoriu.

De menționat că normativul internațional s-a dezvoltat și diversificat progresiv, prin cele circa 500 de tratate internaționale și cele 323 cu caracter regional privind mediul, iar aproximativ 40% din dreptul comunitar este format din reglementări ambientale, ceea ce se exprimă specific și semnificativ în planul legislațiilor interne.

S-a ajuns, astfel, ca marea majoritate a normelor de mediu naționale (până la trei sferturi în unele cazuri) să fie reflexul hotărârilor adoptate în cadrul internațional și comunitar.

Pentru a face față unor asemenea provocări, multe state s-au angajat „într-o revoluție diplomatică” (după expresia lui N. Hulot), menită să asimileze și să promoveze corespunzător exigențele imperativului ecologic.

Nevoia ca politica externă a fiecărui stat să dezvolte o “diplomație verde”, care să se ocupe de toate

manifestările crizei ecologice și mizele lor geostrategice, devine astfel evidentă. Reacția instituțională s-a exprimat până în prezent, de exemplu, prin crearea de direcții pentru probleme globale în ministerele de externe ori amplificarea și specializarea structurilor pentru relații internaționale ale ministerului mediului, menite să asigure conținutul tehnic și științific al acestei diplomații.

Un exemplu cu valoare de model îl reprezintă, în acest context, Marea Britanie. M. Beckett, ministrul englez de externe, a făcut din lupta contra încălzirii globale o permanentă și o prioritate a mandatului său: subiectul este evocat în toate contactele bilaterale, a numit un reprezentant personal să urmărească această problemă, iar ministerul său are deja o direcție generală pentru probleme globale, care gestionează și dosarele ambientale. La 4 decembrie 2006, ambasadorii britanici au coborât în stradă pentru a promova ecologia, renunțând la autovehicul în favoarea transportului public și deschizând larg porțile ambasadelor pentru “diplomația verde”. La rândul său, Ministerul britanic al Mediului are propria-i direcție de afaceri internaționale, cu numeroși specialiști în materie. Peste Canalul Mânecii, la Paris, Ministerul Afacerilor Externe are un ambasador pentru mediu, însărcinat cu conducerea delegațiilor la acțiunile internaționale de profil și asigurarea unei coordonări administrative în materie, iar ecologiștii îi reproșează rămânere în urmă la acest capitol.

Nu mai puțin importante rămân aspectele privind formarea specialiștilor care să practice noua diplomație; ecodiplomatul trebuie să posede cunoștințe interdisciplinare, utilizate în arta negocierilor, precum și formularea și interpretarea paragrafelor convențiilor internaționale în materie.

Schimbările climatice vor constitui și în 2007 o temă prioritară pe agenda liderilor mondiali și o preocupare a președinției germane a UE, cum declara recent cancelarul A. Merkel. La rândul său, ministrul de finanțe britanic și economistul șef al cabinetului Stern a făcut în ianuarie un periplu în capitalele puterilor emergente (India, China, Brazilia) spre a le convinge să se angajeze în procesul Kyoto. Și aceasta cu atât mai mult cu cât, în curând se va publica cel de-al patrulea Raport asupra situației ecoclimatice globale al Grupului interguvernamental pentru climat al ONU.

Dincolo de dimensiunile și provocările ecodiplomației, din perspectivă românească se nasc multiple întrebări. Exercițiile de până acum în cazuri cu implicații transfrontiere, precum accidentul de la Baia Mare (2000), Canalul Băstroe și exploatarea minieră Roșia Montană, arată lacune majore. Nici analiza spectrului instituțional aferent nu oferă motive de satisfacție. Nu ne propunem aici o “critică a situațiilor”, ci ne limităm a semnaliza exigențele ecologice ale integrării comunitare, nu însă fără, cel puțin, a ridica un semn de întrebare.